

Majd ily körülmények között Románia belátva azt, hogy egy békés vámpolitikai viszony fenntartása mindkét részről, de nevezetesen Románia részéről milyen előnyökkel jár, 1905-ben új tárgyalásokat kezdett Ausztria és Magyarországgal, és ezen tárgyalások elől mi sem zárkózhattunk el, ha ipari, kereskedelmi és gazdasági érdekeinket gondosan óvni és védelmezni akartuk. Ezen tárgyalások 1908-ban nagy nehézségekbe ütköztek, és befejezhetők nem voltak, mivel a román mezőgazdasági körök követelése a mi mezőgazdasági érdekeinkkel annyira éles ellentétben állottak, hogy ezeknek kiegyenlítése hosszú tárgyalást, és sok időt vévén igénybe, csak 1909-ben jöhetett létre az a teljes megegyezés, amely rendezte Ausztria—Magyarország és Románia kereskedelmi viszonyait egy pótszerződés alakjában, ahol természetesen a Romániában nyert területeknek visszahódításáért és biztosításáért a magyar mezőgazdasági élet terhére és rovására némi engedményeket kellett tennünk, amely engedmények azonban a méltányosság, kereskedelmi okosság és a béke szempontjából meg kellett, hogy hozassanak, de amely áldozatok nem olyanok, hogy a magyar mezőgazdasági életet mélyebben érintenék, és nem oly nehezek, amelyek a mi állattenyésztésünk fejlődésére, nagyon káros behatással lennének.

Ez a pótszerződés, amely ekként 1909-ben létrejött, sok nevezetes intézkedést foglal magában, amely Magyarország mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi életére egyaránt nagy fontossággal bír. A legfontosabb momentuma talán ezen pótszerződésnek az, hogy fikszíroz egy állapotot 1917-ig, vagyis egy állapotot statuál, amely állapotnak figyelembevétele mellett rendezkedhetik be a magyar mezőgazdaság és a magyar ipari élet oly formán, hogy tud magának egy határozott időpontot, mint végpontot, amely időn belül munkásságát kifejtheti, és amelyen belül remélheti azt, hogy ezen változatlan viszonyok mellett munkásságából eredő jutalmak és gazdasági hasznok Romániában elérhetőek lesznek. Hiszen a tökélelhelyezésre vonatkozó bátorságra nézve mi sem bír oly nagy fontossággal, mint a biztonság arra, hogy egy bizonyos ideig a befektetett tőkék jövedelmezőségüket meg fogják találni. Ha van tehát egy nagy momentum, amely a pótszerződésnek kiemelkedő pontját képezi, akkor annak legnevezetesebb része éppen az 1917-ig való fikszírozása a mai közgazdasági és kereskedelmi állapotoknak. . .

B

1910 júl. 28

Szterényi József függetlenségi képviselő felszólalása a Romániával való kereskedelmi szerződés becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásakor¹

Képv. Napló, 1910—15, 477., 478—481. és 483—484. l.

T. képviselőház! (*Halljuk! Halljuk!*) A t. előadó úr követve a törvényjavaslat indokolását és a bizottság jelentését, bevezető beszédében, mellyel a törvényjavaslatot a t. Háznak elfogadásra ajánlja, egy történelmi visszapillantást vet Magyarországnak, illetőleg Ausztria és Magyarországnak Romániával való kereskedelem-politikai viszonyára.

Követni akarom az ő példáját magam is, csak valamivel tágabb vonatkozásban, amennyiben az utolsó 25 év alatt nemcsak Romániával, de egyáltalában a keleti államokkal való kereskedelmi politikai viszonyunkat kívánám elsősorban jellemezni, bebizonyítandó azt, hogy amit ebben a

¹ Szterényi felszólalása előtt Kállay Ubul a függetlenségi és 48-as párt nevében kijelentette, hogy a magyar mezőgazdák a koalíció idején az Ausztriával kötött, a „Balkán-országokból megengedhető állapotbehozatal maximumát meghatározó titkos pótegyezmény” nyugtatta meg. „Ezen pótegyezmény — mondotta — bírt bennünket, magyar mezőgazdákát még akkor, mikor a koalíciós kormány uralmon volt, arra, hogy a román szerződésben megnyugodjunk. Megnyugodjunk benne abban a tudatban, hogy ez a végső áldozat, amit a magyar állattenyésztésnek meg kell hoznia, s hogy ezen áldozattal a magyar állattenyésztés teherlapja le van zárva.” — A továbbiakban az OMGE-t támogató agrárius függetlenségi-ekhez tartozó képviselő kijelenti, hogy „áldozatokat. . . ezen román szerződésben elsősorban a magyar állattenyésztés hozott és fog hozni majd a későbbi Balkán-szerződésben is. Félő ugyan[is], hogy mivel a Balkán-államok részére a *Wekerle—Bienerth-féle pótegyezményben* [ún. „titkos egyezmény”] megszabott kontingens legnagyobb részét Romániának jutott, az újabb szerződések [a Napló-ban sajtóhiba: szerződésnek] ezen egyezmény szerű maximumot túl fogják lépni, és nemcsak, hogy Szerbia fog állapotbehozatalt kapni, de Bulgária is, és ami még súlyosabban esik aggodalmunk latjába: ha ezen országok megkapják — jelenti ki Kállay — akkor nem lesz megtagadható Oroszországtól, sőt a tengerentúli államoktól, még Argentínától [így!] sem.” (Uo., 475. l.)

kereskedelmi politikában a mezőgazdaság számára az ország várt, nem következett be, ellenben bekövetkezett nagy hátrány az iparra, a kereskedelemre és az egész magyar közgazdasági életre; kivéve — amit felesleges hangsúlyoznom — az agrár vármokban nyilvánuló messzemenő támogatását a magyar mezőgazdaságnak, amely támogatás teljes mértékben érvényesül is.

Mielőtt azonban ezen történelmi visszapillantásra rátérnék, méltóztassék megengedni, hogy visszhangot adjak gr. Károlyi Mihály t. képviselőtársamnak a tegnapi napon tartott beszédére, érdekes fejtegetéseire, és annak különösen azon részére, amely igaz örömmel töltötte el lelkemet, öröm volt attól a férfiútól hallani Magyarországnak gazdasági fejlődésének és fejlesztésének összhangzatos politikáját, aki ez idő szerint az agrártársadalom vezére, aki mint olyan hivatottan nyilatkozik ezekben a kérdésekben, és így szerintem egy fordulópontot jelez közgazdasági életünkben az a felfogás, amelynek ő kifejezést adott, hogy az agrárius tábor is szükségesnek tartja az erőteljes magyar mezőgazdaság fejlesztése mellett az iparnak és kereskedelemnek párhuzamos istápolását (*Igaz! Úgy van! a baloldalon.*), hogy ebben jusson kifejezésre az a harmónikus fejlődés, amely mellett egyedül lehetséges gazdasági helyzetünket kellően megalapozni. (*Helyeslés.*)

Mi mindig vallottuk és valljuk, hogy a magyar mezőgazdaság istápolása elsőrendű feladata a magyar államnak és az azt képviselő kormánynak. Az az áldozat, amelyet a magyar mezőgazdaság érdekében az ország hoz, nemcsak arra a nagy gazdátársadalomra bír közvetlen kihatással, hanem mint t. barátom, Kállay Ubul, az imént nagyon helyesen említette, messzemenő kihatással bír az iparra és kereskedelemre is, hiszen a nagy fogyasztóközönség feltevőképességének támogatását és növelését jelenti, mint ilyet tehát örömmel kell azt üdvözölni. . .

Rövid történelmi áttekintésben közli, hogy Magyarországon a XVIII. századig bezárólag „a Nyugatról a Levante felé irányuló” transito-kereskedelemnek fontos közvetítője volt a „nem egy fejlődött vidéki városunk e keleti kereskedelemnek köszönheti a fejlődését.” Olyannyira, hogy „az erdélyi részek a határszállon Brassótól fel Csíkszeredáig és Brassótól le Nagyszebenig, Besztercéig, a határszállon városok és községek, szinte kizárólag a keleti kereskedelemről, a Kelet fogyasztási piacáról éltek”. (Uo., 477—478. l.) — A XIX. század nyolcvanas éveitől azonban „a Németország felől keletre jövő agrármozgalom hatása alatt nálunk is megindultak a keleti államokkal való, nem mondom, megtorló intézkedések, hanem inkább szekatúrák, akkor ez a mozgalom, eltekintve a keleti marhavész kitérésétől, amelynek következménye volt, hogy időlegesen Romániával szemben az állatbehozatal tiltott, akkor fokozatosan süllyedt, pusztult az erdélyi húsipar, és amikor a vámháború kitérésére vezettek a kölcsönös sűrűlődések, t. Ház, pusztító viharként vonult végig az erdélyi határszállon az a hatás, amelyet Románia piacának elvesztése ott okozott.” (Uo., 478. l.)

. . . Azon intézkedések, melyeket állategészségügyi téren tettek az akkori kormányok, a következetlenségnek bélyegét viselik magukon. Legyen szabad erre csak egy példát felhoznom. Míg mi a keleti viszonyokhoz képest magas fejlettségű közigazgatással, gazdasági viszonyokkal, kultúrával bíró Romániával szemben állategészségügyi okokból eltiltottuk az állatbehozatalt, addig a vele szinte össze nem hasonlítható Szerbiával szemben egészen 1906-ig meg volt engedve, vagyis tulajdonképpen úgy áll a dolog, hogy az állatbetegségek behurcolása nem képezhette alapját amaz intézkedéseknek, retorzióknak, melyeket egyik irányban alkalmaztunk. Ma egészen más alapon áll az állatbehozatal kérdése. A magyar állatállomány, a magyar állattenyésztés veszélyeztetve van a keletről behurcolható állatbetegségek által, és akinek szívének fekszik a magyar állattenyésztés érdeke, teljes mértékben fogja honorálni az agrárius körök törekvését, a mi kormányunk és a mostani kormány álláspontját, hogy az élő állat behozatalát teljesen eltiltotta. (*Helyeslés.*) Ez, t. Ház, álláspont. De az az álláspont, mely a legfejlettebb gazdasági viszonyokkal bíró állammal szemben tilalmi intézkedéseket tesz, a sokkal kevésbé fejlettekkel, sőt primitív berendezéssel bírókkal szemben nem, ez nagyon elhibázott intézkedés.

Méltóztassék megengedni, hogy rátérjek ennek kapcsán egy másik intézkedésre, melyet néhány évvel később tett a magyar törvényhozás, midőn szolgálatot vélt tenni — hangsúlyozom, hogy csak vélt — a magyar mezőgazdaságnak, de nem tett vele, vagy legalábbis nem olyant, amilyent remélt, ellenben igenis nagy szolgálatot tett vele az osztrák malomiparnak, és ugyanakkor a lehetőségét vette el annak, hogy mi megfelelő alkudozó anyaggal bírjunk a keleti államokkal, és sújtotta ugyanakkor szinte kiszámíthatatlan mértékben a legősibb, legerősebb, legfejlettebb magyar iparágat, a malomipart. Értem, t. Ház, az órlési forgalom eltiltását. . .